

פנינים

ופרפראות נבחרים לפרשת השבוע "פרשת אמור"

עורך: הרב יוסף ברנר

לתגובות והנצחות – לשיעורים והרצאות: pninim16@gmail.com - 054 - 8455798 - ניתן לקבל את העלון במייל.

ואומות העולם מונין לחמה, ויהודי בכל מצב שפל ח"ו שעומד בו עולה במדרגתו וחשיבותו כלפי אומות העולם, וזה "מעולם לא ראתה חמה" – אלו אומות העולם שמונין לחמה, "פגימתה של לבנה" – פגם ביהודי מישראל שמונין ללבנה, כי תמיד היהודי לגבי הגוי הרבה הרבה יותר חשוב!

וזה היה כל ענין קבלת הקרבנות מעכו"ם, לטובת ישראל שקרבנותיהם יתקבלו לרצון לפני אדון כל בבחינת מעולם לא ראתה חמה פגימתה של לבנה. ועפ"י יובן היטב הפשט בפסוק זה: דע"פ הנ"ל, הקרבנות של נכרים המתקבלים לרצון הם לטובתנו לכפר עלינו, משא"כ אם יקבלו מהם קרבנות בעלי זמון שאינן ראויין להקרבנה. ולכן דייק רש"י ואמר: "לכפר עליכם", ולא "לכפר עליהם, כי אנחנו צריכים את קרבנם בכדי שיע"י כך הם יכפרו עלינו כפי הנ"ל...

ולא תחללו את שם קדשי ונקדשתי בתוך בני ישראל (כב, לב)

מובא בספר יראים לרבינו אליעזר ממין תלמידיו של הר"ת זי"ע: "ומקרא זה נוקב ויורד עד תהום, ובפירוש לאו זה ידו כל הדוים, כי חילול השם ישנו בכמה דרכים ואין להם שיעור, שכל המבזה אפילו מצוה אחת ומיקל כלל בכבוד שמים נקרא מחלל את השם. ואם הוא לומד תורה צריך שישמור עצמו מן הכיעור ומן הדומה לו ושללא יבוא לידי חשד שלא יאמרו עליו דבר רע. ואם לא עשה כן נקרא מחלל את השם!"...

הגה"ק בעל "החפץ חיים" זי"ע היה חוזר ומשנן את דברי ה"יראים" הללו, ופעמים רבות דמעות זלגו מעיניו. והיה אומר לבני הישיבות, שהרבה דברים שמעיקר הדין מותר, אולם על בן תורה להזהר לבל יהיה חילול השם מחמת ההמון שאינם יודעים ההיתר. לכן היה מחמיר על עצמו לבל ידלג בתפילה, וכאשר אחר פעם היה מנהגו להמתין למנין השני, או לילך לבית כנסת אחר להתפלל בציבור...

כן מסופר, כי החפץ חיים זי"ע סבל מחולי מעיים, והיה פעמים שלא יכל להתפלל, אבל מתוך שחשש לחילול השם, היה בא לבית הכנסת, עושה עצמו כמתפלל, אף היה אומר בקול "המעריב ערבים"!!! אירע פעם אחת שהתאחר בסיבת מחלתו, היה דופק אחר התפילה על העמוד ומודיע את סיבת איחורו לתפילה, כדי שלא יהיה חשש כשלחלו לחילול השם!!! פעם קרה שבגלל מחלתו איחר לתפילה בבית מדרשו והלך להתפלל במקום אחר, אך בדרכו נעצר ליד כל אחד והסביר את הסיבה לאיחורו. כשנשאל מדוע טורח לתרץ את עצמו לפני כל, ענהו, כיון ורוב האנשים אינם רגילים ללמד זכות על חבריהם, חייב הוא לעשות כן בכדי למנוע חשש של חילול השם!!!

סיפור מאלף מסופר על הרה"ק ה"בית ישראל" מגור זי"ע, כשהלך פעם בהשכמה ברחובות חיפה – שם היה שוהה לפעמים. נעצר על יד רמזור אדום. אותה שעה הכבישים היו ריקים מכלי רכב, עמדו שם פועלים שעבדו בכביש. אחד מהם התרגש למראה צורתו הקדושה, והפטיר לעומתו: "רבי! אינך צריך להימנע מלעבור ברמזור אדום בשעה כזו, הרי הכביש ממילא ריק!" עם זאת, הבית ישראל חיכה עד שאור הרמזור יתחלף לירוק, ורק אז עבר. בהצותו את הכביש שמע את הפועל מפטיר לחברו בהתפעלות: "אתם רואים, זה רב! גם כאשר לא רואים את מעשיו, בהשכח הלילה, הוא נוהג כמתחייב על פי חוק!" ה"בית ישראל" פנה למשמש שהתלווה אליו ואמר לו: "אתה שומע, מה שהפועלים אומרים? כיום לא נשאר לנו מאומה כי אם לעשות קידוש ה' ולמנוע חילול השם!"...

ונקדשתי בתוך בני ישראל (כב, לב)

חז"ל מפרשים "ונקדשתי" כמצוה עלינו לקדש את השם במסירות נפש, כמו שמפרש רש"י "מסור עצמך וקדש שמי", וכן מפרש הרמב"ן "מצות עשה, שנקדש את שמו במצוות ליהרג עליהן ולא נעבור". אך מדוע מצוה זו כתובה בלשון בלשון "נפעל", "ונקדשתי", בשונה מכל המצוות הכתובות בלשון ציווי (כמו למשל בהמשך הפרשה "מצות תאכלו", "והניף את הקמור"? אלא שהתכונה של מסירות נפש מבוטאת בעצם הנפש של היהודי. כאשר יהודי מוסר את הנפש, אף שהוא מצווה לעשות כן, הרי מעשה זה נעשה כאילו מעצמו ומאליו, "בדרך ממילא".

וקדשתו כי את לחם אלוהיך הוא מקריב קדוש יהיה לך (כא, יח)

מה ענין "לחם אלוהיך" למצוות התורה "וקדשתו". וכי הקרבת הקרבן היא מעלתו האחת והיחידה של הכהן, שרק מחמתה נצטוונו "וקדשתו"? אלא הסביר הגה"ק מהר"ל צינץ זי"ע בספרו מלא העומר (יומא דהילולא חל השבוע ג' אייר) – הנה, את הדין שהולכים אחר הרוב למדים חז"ל (חולין יא.) מקרבנות, שלמרות זאת ראש העולה אי אפשר להצות כדי לבדקו בקרום חמה שמה ניקב ונמרף, אולינן בתר רובא והקרבת בחזקת כשר.

והנה, לגבי מצות התורה "וקדשתו" עלול האדם להטיל ספק בדבר ויחוסו של הכהן ולומר, מנין לי לדעת שאיש זה כהן הוא ואני מצווה לקדשו, כלום יש לו הוכחות או עדים על כך. ואף אם אביו מוחזק ככהן, מנין לנו שהוא אמנם אביו. אלא, קרבנות יוכיחו, שכמו שבהם הולכים אחר הרוב והם בחזקת כשרות, כך גם אם אדם זה מוחזק לכהן, הרי עליו לנהוג כלפיו ככהן ולקדשו. וזהו שנאמר "וקדשתו". ואם יעלה ספק בלבך ותאמר, ומי מעיד בו שאמנם כהן הוא. על כך באה התורה ואמרה "כי את לחם אלוהיך הוא מקריב", חזקתו בחזקת הקרבנות שהולכים בהם אחר הרוב. ועל כן "קדוש יהיה לך"...

איש איש מבית ישראל ומן הגר בישראל אשר יקריב קרבנו לכל נדריהם ולכל נדבותם אשר יקריבו לה' לעולה (כב, יח)

דרשו חז"ל (מנחות עג): "איש איש", לרבות את הנכרים שנודרים נדרים ונדבות בישראל, "אשר יקריבו לה' לעולה" – אין לי אלא עולה בלבד שכל קרבנות שמקריבים העובדי כוכבים קריבים עולות בלבד.

מסופר, כי הגה"ק רבי חיים מואלוז'ין זי"ע היה נוהג לשלוח משולח לאסוף כסף עבור ישיבתו המפורסמת. קרה פעם שאחד התורמים נמנע מלמסור תרומתו למשולח, בטענה כי רוצה לשלוח ישירות עבור רבי חיים. במכתב תרומתו כתב, כי רצונו שכל כספו יגיע למטרה – לטובת הישיבה, ואינו מעוניין שחלק מכספו ילך עבור המשולח...

שלח לו רבי חיים את כספו בחזרה, וכתב לו כי זה מנהג גויים! כי כאשר הם נותנים מומן – לבית יראתם נותנים, ולא על ידי אמצעי. אולם מנהג ישראל הוא, שגם יהודי יהנה מזה... וחביא ראייה מהגמרא הנזכרת, כי קרבנות הגויים הינם עולות בלבד. אבל שלמים אינם מקריבים. ולמה? אלא ההסבר הוא: לפי כשהגוי נותן, כונתו שהקרבת יהיה כולו לה', כמו עולה שכולה כליל. אבל שלמים גם הבעלים והכהנים אוכלים, וראש של גוי אינו מביין זאת, שהוא יקדיש קרבן לה' ואחרים גם יהנו ממנו...

ומיד בן נכר לא תקריבו את לחם אלוהיכם מכל אלה כי משחתם בהם מום בם לא ירצו לכם (כב, כה)

מסביר רש"י: נכרי שהביא קרבן ביד כהן להקריבו לשמים, לא תקריבו לו בעל מום, "כי משחתם בהם מום לא ירצו לכם" – לכפר עליכם. ולכאורה הלשון תמוה, דהיה צריך לומר: לכפר עליהם, דהרי הם מביאים קרבן בשביל עצמם? אלא הסביר הרה"ק מהר"ד מבעלזא זי"ע פשט נשגב!

היה זה כאשר כידוע היו מגיעים אליו מידי יום אנשים עם פתקאות ובהם בקשות לישועות וכיו"ב. (פעם אף הפטיר: יותר קל לי לתרץ רמב"ם חמור וקשה מאשר לקבל פתקא אחת מיהודי!!!). פעם אחת נכנס הגבאי והודיעו שמחכים בחוץ שני אנשים, יהודי, ולהבדיל גוי. השיב לו הרבי: שיכנים קודם כל את הגוי. ואמר לו את טעמו, כי כלפי הגוי הבא בתחילה, כל יהודי שיכנס אחריו כדאי, וראוי להווישע, כי איך שלא יהיה ערכו ומצבו הרוחני, חשוב הוא מאותו הגוי...

וכמו שפירש הרה"ק ממעזריטש זי"ע את דברי הגמרא (ראש השנה כג): "מעולם לא ראתה חמה פגימתה של לבנה", שכידוע ישראל מונין ללבנה,

לכן בלשון התורה מדובר על **תוצאת** המעשה, "וְנִקְדְּשִׁיתִי", כאילו הפעולה עצמה מתרחשת בצורה טבעית ופשוטה, ברור ומוכן ומאלוי. ורבו יש כאן בפסוק: "וְנִקְדְּשִׁיתִי בְּתוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל" – קדושת ה' מתגלה בתוך בני ישראל עצמם, היתוך של "בְּנֵי יִשְׂרָאֵל", כלומר, האותיות שבאמצע המילים, "בְּנֵי יִשְׂרָאֵל", נר. "נר הוי' נְשַׁמֵּת אָדָם" – הנשמה של היהודי היא "נר הוי'" והיא מתגלה ומושרשת בתוך בני ישראל לקדש את השם.

מעניין הוא, שעל גר הצדק המפורסם הקדוש הגרף פוטוצקי חי"ד, מסופר שמה שגרם לו להתגייר ולמות על קידוש ה' היה בכח נרות השבת – המסמלים לנר ה' נשמת אדם הנמצא בתוך המילים בני ישראל כאמור, כך מסופר:

בעת שיישב הגרף פוטוצקי בכלא לפני שדנו אותו לשריפה. הורשו לבקרו מספר מחבריו היהודיים שאותם הכיר. ולשאלתם הרבה, מה הניא והביא אותו לעזוב תהילות עולם, את העושר בבית אביו המושל, ואת הכבוד הרב שהיה שמור לו, ולהסתכן ולהיות יהודי?

ענה ואמר להם דבר מרהיב: "פעם אחת, בעת עברי באחת מן השבתות ליד בית שכני היהודי, והנה אני רואה יושב בביתו לאחר סעודת השבת, ונרות שמן הזית שדלקו ובערו עד לאותו רגע בצורה כל כך יפה, התחילו לעמדם ולהחלש, ובעוד אני מביט, הנני רואה שהנרות נכבים...

באותו רגע של כביית נרות השמן, והרחת ריח השמן השרוף, חשתי מעין כמיהה וכיסופים להיות משתייך לעם נפלא וקדוש זה, באותו רגע ונחתי את כל תהילות עולם המדומים שהכרתי, ונסחפתי לאותו הרגשה אמינית ורוחנית של נרות השמן השרוף, נרות השבת שהאירו את חייו!...

וספרתם לכם ממחרת השבת וכו' שבע שבתות תמימות תהיינה...

בשורת רבי עקיבא איגר (סימן כט') מופיע מכתב מעניין מדודו, הגאון רבי וולף איגר זי"ע, שנכתב ליום חתונתו של רבי עקיבא איגר, ועוסק בשאלה שהתעוררה לו עקב מעשה שהיה. הוא מתאר לבן אחותו את השמחה הגדולה השורה על העיר לרגל חתונתו (שנערכה בעיר אחרת – ליסא), ולאחר מכן הוא שומע בפני ההתנן את ספקם של חכמי העיר: מי שכתב בימי הספירה "היום כך וכך לעומר", כמקובל בקרב יהודים כשרים הכותבים דבר כלשהו או מכתב בימי העומר, ואחר כך, לאחר שפנה יום, נזכר שבאותו יום שכתב לפסור ואין בידו אלא המכתב שבו כתב "היום כך וכך לעומר" – האם יצא בזה ידי ספירת העומר, או לא? ושורש הספק: האם נאמר "כתיבה כדיבור" ונמצא שספר ביום זה ולכן יכול למחרת לפסור בברכה, או שמא כתיבה אינה כדיבור ומכיוון ששכתב לפסור בפיו באותו יום – הפסיד את היכולת לברך על הספירה בימים שלאחר מכן?

בהמשך מכתבו מביא רבי וולף איגר ראייה נפלאה לשאלה זו מסוגיית הגמרא במסכת מגילה (יח:), שם אמרה המשנה שאדם שהיה כותב, דורש או מגיה את המגילה – אם כיוון ליבו יצא, ואם לא – לא יצא. בסוגיית הגמרא מתבאר שאנו חייבים להעמיד את המשנה באופן שהמגילה מונחת לפניו והוא קורא מתוך המגילה וכותב עד כאן מדברי הגמרא. ואם נאמר שהכתיבה כדיבור, מדוע היה הכרח להעמיד באופן שהמגילה מונחת לפניו והוא קורא מתוך המגילה וכותב, די לנו במה שהוא כותב? אלא, משמע מכאן לכאורה שכתובה אינה כדיבור!...

אך **הגה"ק רבי עקיבא איגר זי"ע** דוחה את הראייה שהביא דודו – באמצעות חילוק בסברא: דאף אם נאמר שבכל מקום כתיבה כדיבור, מכל מקום שונה דין מגילה מכל דין אחר, שכן לגבי קריאת המגילה יש צורך שתהיה קריאתו דווקא "מתוך הכתב", שהרי הדין שקראה על פה לא יצא, ואם כן אף אם נאמר שכתובה היא כקריאה, בכל זאת היא אינה כקריאה מתוך הכתב אלא כקריאה בעל פה, שהרי אינו קורא מתוך המגילה, אלא מזכרנו, ממה שראה קודם לכן במגילה הכתובה, ופשוט שבאופן זה לא יצא ידי חובת מגילה, ואין מכאן כל ראייה לנידון הנ"ל...

עד ממחרת השבת השביעית תספרו משישים יום והקרבתם מנחה חדשה לה' (כג, טז)

מסופר על **הגה"ק רבי חיים עזר זי"ע** שנפגש פעם עם **הרה"ק רבי יחיאל מאיר מאוסטרובצה זי"ע** וביקש ר' חיים עזר מהרבי שיאמר איזה דבר תורה, הרבי, שהיה ידוע בענוותנותו לא חיבב לומר סתם דברי הריפות, אך כשהפציר בו נאות ואמר איזה חידוש. ר' חיים עזר התפעל מהחידוש וקרא: "הרי כבוד תורתו הוא גברא רבא אמיתי!"

ענה לו הרבי: "בוז עוד לו די להקרא גברא רבא!..."

"אלא במה" – שאל הגאון? ענה לו הרבי: "בוז שמקילים צער מיהודי! בכך נהיים גברא רבא!..." "והראיה" – המשיך ואמר: מהז"ל (מכות כב) איתא: "כמה טיפשי שאר אינשי דקיימי מקמי ספר תורה ולא קיימי מקמי גברא רבא" (כמה טיפשים הם האנשים, שקמים מפני ספר תורה, ולא קמים ומכבדים את תלמידי חכמים). ולמה? ממשיכה הגמרא ומסבירה: דאילו בספר התורה כתוב לגבי "עונש מלקות" שנענש אדם – "ארבעים יכנו", ובאו רבנן והורידו את המלקות, לשלושים ותשע. ובכך אנו רואים שיש

לחכמים כח ללכת ולכטל מכה אחת הכתובה בתורה, ולכן צריכים לכבדם ולקום בפניהם כמו שקמים לספר תורה. ולכאורה זה תמוה, הרי אותו לימוד אפשר ללמוד גם "מספירת העומר", שבתורה נאמר "תספרו משישים יום", והכמינו העמידו רק על ארבעים ותשעה? אלא תירץ ואמר: בספירת העומר, אם מורידים ספירה אחת זה עוד לא כל כך חשוב! אבל במלקות, כשמורידים מכה אחת, מקילים על יהודי מורידים אנהא אחת מיהודי!... ולכן כשרוצים להיות גברא רבא מביאים ראיה ממלקות!...

וספרתם לכם ממחרת השבת...

לאחר ברכת ספירת העומר נוהגים לומר את התפילה "ועל ידי זה ישפע שפע רב בכל העולמות", ולכאורה למה דווקא לאחר מצוות ספירת העומר אנו אומרים תפילה זו ולא לאחר שום מצווה אחרת?

ביאור נפלא מובא בספר **פניני "אור שלום" לכ"ק מרן אדמו"ר ממישקולין שליט"א**: הדנה מובא בחז"ל (חולין קה:) "כל מילי דצייר וחתום, כיל ומני, לית לן רשותא למישקל מיניה". – כלומר, כל דבר שצורר, חתום, מדוד או ספור, או אין רשות למזיקים לקחת ממנו. על כן כשאנו סופרים את 'ספירת העומר', או אין רשות למזיקים לשלוט ולקחת מההשפעות שיוורדים עלינו על ידי הספירה, מטעם 'דבר הספור'. לכן אנו אומרים דווקא לאחר הספירה, "ועל ידי זה ישפע שפע רב", כי אז ההשפעות ישארו אצלנו!...

ששת ימים תעשה מלאכה וביום השביעי שבת שבתון מקרא קודש כל מלאכה לא תעשו שבת הוא לה' ככל מושבותיכם. (כג, ג)

הסבר נפלא בטעם מצוות כבוד השבת ועונג שבת – מובא בספר **פניני "אור שלום" לכ"ק מרן אדמו"ר ממישקולין שליט"א**:

מובא בחז"ל (ספרא יב, ד) 'זביום השביעי שבת שבתון מקרא קודש'. 'מקרא קודש' – הכוונה, לכבד את השבת בכמות נקיה, ולענגו בעונג אכילה ושתיה. וכן כתבו הראשונים (רמב"ן ויקרא כג, ב. והרשב"א והריב"ש), שמקור מצוות עונג שבת הוא מן התורה: לפי שנאמר (כאן) "זביום השביעי שבת שבתון מקרא קודש". והביטוי "מקרא קודש" נדרש על ידי חז"ל, שיש לכבד את השבת ולענגה.

וכמובא בחז"ל (שבת קיה:) שיש לפאר ולענג את השבת. ובמה מענגים אותה, רב יהודה בריה דרב שמואל בר שילת, משמיו' דרב אמר, בתבשיל של תרדן, ודגים גדולים, וראשי שומין. שזה היה מאכלים חשובים בזמנם. וכן נפסק בהלכה (שולחן ערוך סימן רנ סעיף ב) שיש לענג את השבת, ולהרבות בשר ויין ומגדנות כפי יכולתו.

ולכאורה צריך להבין, מדוע באמת הצטוו ישראל לענג ולפאר כל כך את השבת, ולהרבות בכשר, יין ומגדנות.

ונראה לומר, על פי מאמר חז"ל (שבת קטז:) "אמר רב המנונא, כל המתפלל בערב שבת ואומר ויכולו, מעלה עליו הכתוב, כאילו נעשה שותף להקב"ה במעשה בראשית".

ומסביר 'האור החיים' חק' זי"ע (בראשית ב, ג) איך יכול להיות שהאדם נעשה שותף להקב"ה במעשה בראשית.

משום, שבשעת בריאת העולם, ברא הקב"ה את העולם שיוכל לעמוד רק ששה ימים, ובזכות השבת שבני ישראל שומרים, הקב"ה חוזר ומשפיע כוח לעולם, לעוד ששה ימים. ובכל שבת ושבת, שעם ישראל ממשיכים לשמור, הקב"ה נותן כוח וקיום לעולם, לעוד ששה ימים. ואילו יצויר, שלא היו שומרים בני ישראל שבת, היה העולם ח"ו מתבטל.

ובזה הוא ביאר את דברי חז"ל, 'כל המתפלל בערב שבת ואומר ויכולו, מעלה עליו הכתוב, כאילו נעשה שותף להקב"ה במעשה בראשית'.

כי מי שמתפלל בשבת ואומר 'ויכולו השמים' דהיינו שהוא שומר את השבת כהלכתה, הוא כאילו נעשה שותף להקב"ה למעשה בראשית, כי על ידי שהוא שומר את השבת, הקב"ה חוזר ומשפיע כוח לעולם, לעוד ששה ימים. ולכן הוא נקרא כאילו שותף להקב"ה במעשה בראשית.

ובזה הוא גם מסביר, מדוע נאמר (שמות לא, יז) 'ששת ימים עשה ה' את השמים ואת הארץ, ולא נאמר 'בששת ימים. כי בריאת העולם הייתה בתחילה רק לששה ימים, ובזכות שבני ישראל שומרים את השבת, הקב"ה חוזר ומשפיע כוח וקיום לעולם, לעוד ששה ימים. עכ"ל הקי.

ולפי כל זה אמרתי לבאר, מדוע באמת הצטוו ישראל לענג ולפאר כל כך את השבת, בכשר, מגדנות ויין.

כי הרי בכך שבני ישראל שומרים את השבת, הם מצילים את כל העולם מתוהו ובהו – זוטו של ים. כי הרי העולם היה צריך להיחרב, ורק על ידי שעם ישראל שומרים את השבת, הקב"ה נותן כוח וקיום לעולם, לעוד ששה ימים. ובמציל מזוטו של ים, הרי הדין הוא, ש'הרי אלו שלו'.

לכן אנו מענגים ומפארים את השבת בכל תענוגי העולם הזה, כי הרי בזכותנו העולם עומד וכל תענוגי העולם הזה מגיע לנו, כי הרי המציל מזוטו של ים, הרי אלו שלו.

הפצת הגליון פנינים לסובת נשמת המהרא"ל צינץ זי"ע

הגה"ק רבי אריה לייב בן רבי משה זי"ע

ג' אייר תפצ"ג